

Nadopunjeno izdanje 2005.

Vodič za roditelje i staratelje o učenju s praktičnom nastavom

za đake u državnim školama NSW-a
i đake koji na TAFE NSW institutima
pohađaju kurseve za HSC

Ovaj vodič sadrži koncept učenja s praktičnom nastavom, objašnjava šta je sve u to uključeno i kakva je pomoć na raspolaganju roditeljima, starateljima i đacima.

1. dio

O učenju s praktičnom nastavom

- Programi učenja s praktičnom nastavom su sastavni dio nastavnog plana za srednje škole u NSW-u. Programi podstiču đake da neko vrijeme – obično sedmicu dana – provedu na praksi na radnom mjestu po vlastitom izboru, a time se korisno nadopunjava školska nastava koju pohađaju.
- Učenje s praktičnom nastavom je važno za sve đake u državnim školama NSW-a, bez obzira na njihov stepen sposobnosti.

Zašto je važno učenje s praktičnom nastavom?

Učenje s praktičnom nastavom đacima omogućava da:

- steknu lično iskustvo o radu i poslovnom svijetu, koji su podložni stalnim promjenama
- probaju posao ili zanimanje kojim se žele baviti
- završe kurs direktnim učestvovanjem u toj privrednoj grani
- iz prve ruke saznaju koje sve kvalitete traže poslodavci
- steknu opšte radne sposobnosti, na primjer: kako se komunicira na radnom mjestu i radi s ljudima, i/ili postignu stručnost u različitim poslovima u određenoj privrednoj grani u okviru kursa za stručno obrazovanje i obuku (vocational education and training - VET)
- steknu veće samopouzdanje i zrelost, te bolje upoznaju vlastite sposobnosti, time što skupa sa zaposlenim odraslim osobama učestvuju svojim radom u sredini u kojoj ima dosta posla
- otkriju kako je sve to povezano: njihovo učenje u školi, obuka na TAFE NSW ili u privatnoj ili društvenoj registrovanoj organizaciji za obuku (private or community registered training organisation - P/C RTO), studiranje na fakultetu, i buduće zapošljavanje i stručna obuka
- organizuju svoj prijelaz iz škole na dalje obrazovanje, obuku ili posao.

Koje su dvije glavne vrste programa učenja s praktičnom nastavom?

Work Experience

- Đaci učestvuju u opštoj profesionalnoj orijentaciji za 'radni život', najčešće u području koje svaki đak sam izabere. Đaci imaju priliku da posmatraju niz radnih zadataka, a i da sami pod nadzorom obavljaju posao koji odgovara njihovim sposobnostima.
- Work experience se nadograđuje na nastavne programe o radu, izboru profesije i polja rada, te druge kurseve i školske aktivnosti za planiranje karijere.

- U ovim programima đaci najčešće po prvi put učestvuju u 9. ili 10. razredu. Dodatna mogućnost za učestvovanje im se može ukazati u 11. i 12. razredu.

Work Placement

- U Work placement su uključeni đaci 11. i 12. razreda, koji u okviru svog obrazovanja za veliku maturu (Higher School Certificate - HSC) završavaju odobreni kurs obuke. Kursevi uključuju administrativne poslove, građevinsku industriju, estradnu industriju, ugostiteljstvo, kompjutersku tehnologiju, metalno-inženjering, poljoprivredne poslove, maloprodaju i turizam.
- Ove kurseve obuke mogu pohađati u školi ili na TAFE NSW institutu, ili ponekad kod privatne ili društvene registrovane organizacije za obuku (private or community registered training organisation - P/C RTO), poznate i kao 'privatni pružalac usluga' s kojom je škola sklopila ugovor za održavanje određenog stručno-orijentisanog kursa za đake.
- Work placement je **obavezni uslov za sticanje HSC** za gore navedene kurseve. Tokom radne prakse, poslodavac kod kojeg rade nadzire đake koji rade kao volonteri u njegovom preduzeću, stičući iskustvo i proširujući određene radne sposobnosti za koje se đak osposobljava u okviru svog nastavnog programa u školi, na TAFE NSW ili kod P/C RTO.
- Work placement služi nastavnicima kao dokaz o stepenu stručne osposobljenosti đaka u odnosu na standarde koji postoje u tom odabranom polju rada. To se može obavljati u saradnji sa odgovarajućom osobom koja je kvalifikovana da izvrši takvu procjenu na radnom mjestu.
- Postizanjem stručnosti u određenom polju rada, đak stiče VET kvalifikacije, koje su priznate u cijeloj Australiji.

Da li postoje neki drugi programi učenja s praktičnom nastavom?

- Da. Tu spadaju obrazovni programi za rad u preduzećima, učenje u društvenim organizacijama, te programi za učenje s mentorom koje vode poslodavci na radnom mjestu.

Ako vam ovaj dokument nije sasvim jasan ili želite dodatne informacije, molimo nazovite Telefonsku službu tumača na 131 450, zatražite tumača za svoj jezik, i zamolite da za vas nazovu školu, ili odgovarajući TAFE NSW institut ili P/C RTO. Za tu uslugu vi ništa ne plaćate.

2. dio

Kako funkcioniše učenje s praktičnom nastavom

- Programe učenja s praktičnom nastavom organizuje i odobrava škola, a po potrebi i TAFE NSW ili po ugovoru zaduženi P/C RTO.

community learning
career futures
employment related skills
parents carers partnerships
workplace learning

- Većina đaka će u nekom periodu svog srednješkolskog obrazovanja imati priliku da učestvuje u programu učenja s praktičnom nastavom.
- Mjesto gdje će đaci obaviti praksu se pronalazi u skladu sa predmetnim gradivom koje uče, s karijerom koju planiraju ili s drugim nastavnim materijalom.
- Đaci učestvuju u aktivnostima koje nastavnici organizuju prije nego što se nađe radno mjesto, da bi se đaci dobro pripremili za radno iskustvo.
- Đaci rade pod nadzorom poslodavca ili za to zaduženog nadzornika na radnom mjestu. Njihov zadatak je da osiguraju da đak obavlja odgovarajuće aktivnosti koje će ga stimulirati i predstavljati izazov.
- Vaša škola, TAFE NSW institut ili P/C RTO obavezno mora voditi brigu o đacima na radnoj praksi. Nastavnik će doći u kontrolnu posjetu ili će nazvati poslodavca ili nadzornika na radnom mjestu đaka i provjeriti kako đak napreduje i da li je sve u redu. Kad se radna praksa okonča, mora se obaviti i dodatna provjera.

Kako đaci dobivaju radno mjesto?

Ovo su neki od načina kako đaci dobivaju radno mjesto.

- Škola, ili po potrebi TAFE NSW institut ili P/C RTO dobiva mjesta u preduzećima i ta mjesta raspodjeljuje u skladu sa zahtjevima poslodavca i interesu, potrebama i planiranoj karijeri đaka.
- Obavezna HSC VET **work placement** se stiče putem partnerstva s lokalnim zajednicama (Local Community Partnerships - LCPs), koja se osnivaju da koordiniraju ta radna mjesta. Nastavnik đacima pronalazi prikladna kvalitetna radna mjesta koja su ponuđena preko LCP.
- Đaci sami sebi pronalaze mjesta za **work experience**, uz podršku škole i roditelja ili staratelja, zatim podnesu molbu školi ili po potrebi TAFE NSW institutu da se ta molba odobri. Kad đaci sami pronađu radno mjesto i poslodavca, škola ili TAFE NSW institut će im dati smjernice i pismo s preporukom za poslodavca.

Sa koliko godina starosti đaci mogu učestvovati?

U ovom programu mogu učestvovati đaci od 14 godina i stariji. Postoje određena ograničenja kada đaci ne smiju učestvovati ako su mlađi od 15 godina.

Kada đaci započnu program učenja s praktičnom nastavom?

- Škola, TAFE NSW institut ili P/C RTO odlučuju kada će se tokom godine održavati program učenja s praktičnom nastavom i koji će đaci u njemu učestvovati, najčešće u konsultaciji sa njihovom zajednicom. Vi ćete, kao roditelj

ili staratelj, od njih dobiti detaljne informacije o svakom programu.

- Od đaka se očekuje da na posao odlaze svakog dana tokom trajanja programa.
- Pošto je učenje s praktičnom nastavom dio nastavnog plana, programi se održavaju tokom redovnog školskog ili TAFE NSW tromjesečja.
- Programi učenja s praktičnom nastavom za 9. i 10. razred se mogu održavati samo tokom tromjesečja.
- Đaci mlađi od 15 godina ne smiju raditi prije 7 ujutro ni poslije 6 popodne.
- U izuzetnim slučajevima, za pojedinačne đake 11. i 12. razreda, školski direktor (Principal) može odobriti učenje s praktičnom nastavom tokom školskih ferija. U to nisu uključeni božićni blagdani.
- S posebnom dozvolom školskog direktora, učenje s praktičnom nastavom može obuhvatati vikend, ali samo ako je rad vikendom neophodan uslov za rad u toj vrsti biznisa.

Koliko daleko će đaci trebati putovati?

- Većina radnih mjesta je dovoljno blizu mjesta stanovanja da se može svakodnevno putovati na posao.
- Đaci mogu dobiti posebnu dozvolu za radno mjesto koje uključuje smještaj van kuće. Dobivanje posebne dozvole zavisi od dokaza da to predstavlja izuzetno dobru priliku za obrazovanje tog đaka. Zavisi i o zadovoljavajućim aranžmanima za nadzor na mjestu rada, prijevoz, smještaj i nadzor po noći.
- Radno mjesto u drugoj saveznoj državi se rijetko smatra opravdanim, osim u slučaju kad se škola nalazi na ili u blizini državne granice ili ako ta određena vrsta posla ne postoji u NSW-u. Ako razmišljate o radnom mjestu u drugoj saveznoj državi, morate se prvo obratiti školi ili odgovarajućem TAFE NSW institutu.

Kako će se organizovati prijevoz?

- Roditelji i staratelji treba da đacima pomognu oko pažljivog planiranja prijevoza. Škola, TAFE NSW institut ili P/C RTO moraju takođe pomoći đacima u planiranju prijevoza.
- Nazovite broj za informacije o javnom prijevozu (**Transport InfoLine**) na 131 500 ili provjerite veb-sajt **www.131500.com** za vozni red i druge informacije o javnom prijevozu.
- Kao roditelj ili staratelj morate biti sigurni da se vaše dijete može samo snalaziti i bezbjedno putovati. Ako vas išta zabrinjava, o tome trebate porazgovarati direktno s organizatorom programa.

- Sve troškove prijevoza snosi đak. Od vas se očekuje da, tokom trajanja programa učenja s praktičnom nastavom, svom djetetu pomognete oko putnih troškova.
- Za putovanje sredstvima javnog prijevoza - vozovima, autobusima i trajektima - se može dobiti popust. Karte s popustom se možda mogu dobiti i na privatnim autobusima.
- Po potrebi, vaša škola može da organizuje da se đacima na zahtjev izda potvrda o starosti ili lična iskaznica.

Kakve su dozvole potrebne?

- Škola, ili odgovarajući TAFE NSW institut ili P/C RTO će zatražiti vašu saglasnost za svaki od predloženih poslova koje đak treba obavljati u okviru učenja s praktičnom nastavom.
- Svaki posao na radnom mjestu mora biti uveden u potvrdi o radnoj praksi đaka (Student Placement Record) koju đak dobiva.
- Potvrdu o radnoj praksi moraju potpisati đak, poslodavac i vi, prije nego škola, ili odgovarajući TAFE NSW institut ili P/C RTO može dati konačno odobrenje. Kad se radno mjesto odobri, dobit ćete kopiju popunjene potvrde o radnoj praksi đaka. To čuvajte za svoju evidenciju.
- Nekad se dogodi da ne možete dobiti poslodavca po svom izboru ili u vrijeme kad ste tražili da vam sin ili kćerka obavljaju praksu. O tom treba da porazgovarate sa školom ili TAFE NSW institutom.
- Škola, TAFE NSW institut ili P/C RTO moraju biti sigurni da je radno mjesto bezbjedno i da će đak steći odgovarajuće radno iskustvo, te da će o njemu voditi računa na radnom mjestu.
- Na potvrdi o radnoj praksi, poslodavac mora navesti kakva će biti zaštita i bezbjednost na radu za tog đaka.
- Kao uslov za odobrenje radne prakse za HSC VET kurseve i učenje s praktičnom nastavom u građevinarstvu, đaci prije nego što počnu radnu praksu moraju završiti određenu obuku iz zaštite zdravlja i bezbjednosti na radu (occupational health and safety training). Za više informacija se obratite školi, ili određenom TAFE NSW institutu ili P/C RTO.

Da li će moje dijete dobivati platu?

- Neće. Đaci se klasifikuju kao 'volonteri' pa prema tome neće dobivati platu. Po saveznom ili državnom pravilniku o platama koji se odnosi na određenu djelatnost, NSW Zakonu o godišnjem odmoru (NSW Annual Holidays Act) ili Zakonu o radničkoj odšteti (Workers' Compensation Act), poslodavci koji primaju đake na radnu praksu ne moraju ništa da im plaćaju.

- Department of Education and Training ima polisu osiguranja za đake u programima učenja s praktičnom nastavom. Međutim, osiguranje **ne pokriva** đaka koji za učenje s praktičnom nastavom dobiva platu.
- U tome postoji **jedan** izuzetak, a to je ako vaš sin ili kćerka imaju neki honorarni posao i taj posao koriste kao dokaz o ispunjavanju uslova za učenje s praktičnom nastavom u okviru HSC VET .
  - Takav aranžman se mora dogovoriti s poslodavcem i mora ga odobriti škola, ili po potrebi TAFE NSW institut ili P/C RTO.
  - U takvom slučaju, đak nije volonter, pa osiguranje poslodavca pokriva i đaka.

Šta je s potvrdama i dozvolama?

- Đaci ne bi smjeli obavljati nikakav posao za čije obavljanje treba imati potvrdu ili posebnu dozvolu, osim ako već imaju potrebnu važeću potvrdu ili dozvolu, i ako je ta radna aktivnost direktno povezana s rezultatima učenja na tom radnom mjestu.
- Detalji o aktivnosti za čije se obavljanje traži potvrda ili posebna dozvola moraju biti navedeni na potvrdi o radnoj praksi đaka (Student Placement Record) i moraju ih odobriti sve uključene strane (uključivši roditelje ili staratelje) prije početka radne prakse.

3. dio

Zaštita i bezbjednost đaka

- Department of Education and Training (ministarstvo) uvijek najveću važnost pridaje bezbjednosti đaka i zaštiti djeteta. To uključuje i vrijeme kad đaci učestvuju u programima učenja s praktičnom nastavom.
- Redovna i efikasna komunikacija s roditeljima i starateljima i s poslodavcima predstavlja bitan sastavni dio svakog programa učenja s praktičnom nastavom.
- Ministarstvo poslodavcima šalje Vodič za poslodavce o učenju s praktičnom nastavom (*An Employer's Guide to Workplace Learning*), čime im olakšava da đacima omoguće učenje u bezbjednoj i efikasnoj radnoj sredini. Ovaj detaljni Vodič za poslodavce pruža savjete u vezi s mladim ljudima i pitanjima bezbjednosti na radu, zabranjenim aktivnostima, te upoznaje đake s radnim mjestom. U vodiču se nalaze i važne informacije o pitanjima zaštite djeteta. Poslodavci moraju obezbijediti da svi članovi osoblja budu upućeni da snose posebnu odgovornost kad rade sa đacima.
- Osoblje ministarstva mora prijaviti svaku opravdanu sumnju da djetetu ili mladoj osobi prijete neka opasnost.

community learning
career futures
employment related skills
parents carers partnerships
workplace learning

Moraju prijaviti i sve prijave koje dobiju protiv poslodavca ili njegovih radnika, a u vezi sa zaštitom djeteta.

- Svaki postupak seksualne naravi u odnosu na đaka predstavlja neprihvatljivo ponašanje i zahtijeva da se smjesta preduzmu mjere. Svaki poslodavac ili radnik ministarstva mora obavijestiti školskog direktora (Principal) ili zaduženog menadžera na TAFE NSW Institutu o svakoj prijavi protiv bilo kojeg radnika, o prekršaju u odnosu na zaštitu djeteta. U ovom kontekstu, izraz radnici podrazumijeva i poslodavce.

Nakon toga, školski direktor ili menadžer na TAFE Institutu moraju obavijestiti ministarstvo, odnosno njegovo Odjeljenje za rad i ponašanje radnika (Employee Performance and Conduct Unit), koji po potrebi može preduzeti dalje mjere. Osim toga, teške optužbe će se prijaviti u Department of Community Services i/ili po potrebi NSW policiji.

- Đaci koji planiraju da program učenja s praktičnom nastavom obave u nekoj organizaciji koja radi s djecom, kao na primjer u školi, obdaništu ili bolnici, moraju prvo popuniti Izjavu da li postoji zabrana zapošljavanja (Prohibited Employment Declaration). Time se osigurava da samo odgovarajuće osobe mogu raditi s djecom, a to je i obavezni uslov u skladu sa smjernicama Commission for Children and Young People. Škola ili TAFE NSW institut ili P/C RTO će dati primjerak te izjave onim đacima koji treba da je popune.

Šta treba raditi u hitnim slučajevima?

Mada se programi učenja s praktičnom nastavom pažljivo organizuju i gotovo sva radna praksa se obavlja bez ikakvih problema, ponekad usljed nepredviđenih okolnosti stvari mogu krenuti naopako.

Ministarstvo ima planirane mjere za pomoć đacima u nekom hitnom slučaju. Jedna od mjera je da đak tokom svoje radne prakse dostavi podatke koga treba kontaktirati **u hitnom slučaju**, a druga je da đak za vrijeme prakse sa sobom nosi đачku karticu s podacima koga treba kontaktirati i kako postupiti u hitnom slučaju (*Safety and Emergency Procedures – Student Contact Card*). To je kartica veličine kreditne kartice i može se neprimjetno koristiti. Na njoj se mogu nalaziti i savjeti o bezbjednosti.

- *Đачku karticu s podacima koga treba kontaktirati i kako postupiti u hitnom slučaju* izdaje škola, TAFE NSW institut ili P/C RTO. Đak popunjava kontakt podatke za hitne slučajeve, pod nadzorom i u skladu s informacijama navedenim u popunjenoj potvrdi o radnoj praksi (Student Placement Record). Karticu koristi samo taj đak – i to samo u hitnom slučaju.

- Tokom **normalnog radnog vremena**, ako vaše dijete smatra da mu prijete stvarna opasnost, a ne usuđuje se da to kaže poslodavcu kod kojeg radi niti nadzorniku na poslu, đak treba da nazove svoju **navedenu osobu za kontaktiranje** koju mu je dala škola, TAFE NSW institut ili P/C RTO i koja je navedena na njegovoj đачkoj kartici s kontakt podacima. Ako zadobije težu ozljedu, treba da nazove i vas. Na toj kartici će pisati i vaš telefonski broj.
- Ako nema odgovarajućeg nastavnika koji može biti osoba za kontakt u hitnom slučaju, uključivši vrijeme od kraja razredne nastave pa do kraja normalnog radnog vremena, onda se tokom tih sati ne može održavati radna praksa.
- U relativno malom broju slučajeva, najčešće u 11. i 12. razredu, radna praksa se može protegnuti **van normalnog radnog vremena**. To će škola, TAFE NSW institut ili P/C RTO navesti na potvrdi o radnoj praksi đaka. Ako đak smatra da mu van normalnog radnog vremena prijete neka opasnost, treba da nazove vas, svog **roditelja ili staratelja**. Od vas se NE traži da istražujete ili rješavate bilo koji problem: samo udaljite svog sina ili kćerku iz opasne situacije. Škola, TAFE NSW institut ili P/C RTO su dužni da istraže probleme na radnom mjestu i to u najkraćem roku nakon prijave. Oni će vas obavijestiti o ishodu.
- Za vrijeme kad se praksa održava **van normalnog radnog vremena**, možete imenovati još neku odgovornu odraslu osobu u koju đak ima povjerenja, da umjesto vas bude kontakt osoba. Podatke o toj osobi treba navesti na potvrdi o radnoj praksi đaka i ta osoba se mora potpisati. Kontakt osoba ne može biti poslodavac kod kojeg đak radi niti iko od njegovih radnika, kao ni momak ili djevojka đaka.
- **Vi, ili kontakt osoba koju navedete**, svaku opasnu situaciju na koju đak na radnoj praksi naiđe tokom sati van normalnog radnog vremena morate prijaviti školi, TAFE NSW institutu ili P/C RTO koju pohađa. To morate učiniti što prije, na primjer rano sljedećeg dana. Škola, TAFE NSW institut ili P/C RTO će rješavati taj incident i preduzeti potrebne korake.
- Prije nego što škola, TAFE NSW institut ili P/C RTO daju konačno odobrenje, važno je da u odjeljku s podacima o roditelju/staratelju na potvrdi o radnoj praksi đaka navedete potrebne kontakt podatke i **Medicare broj**. Medicare broj je važan ako tokom radne prakse zatreba ljekarska intervencija. Đaci koji nemaju pravo na svoj Medicare broj mogu upisati kontakt podatke svog ljekara opšte prakse (GP). Vaša pomoć je veoma važna.
- Đak svoj Medicare broj treba upisati i na svoju *Đачku karticu s podacima koga treba kontaktirati i kako postupiti u hitnom slučaju*.

- Ako imate ikakva pitanja o tome na koji se način organizuje radna praksa za vaše dijete, obratite se školi ili TAFE NSW institutu. Tu spadaju i molbe za radnu praksu za đake od 8.-10. razreda koja se može održavati van normalnog radnog vremena.

4. dio Osiguranje i odricanje od odgovornosti

Ministarstvo ima niz mjera za zaštitu đaka i poslodavaca, uključivši:

- osiguranje za đake koji se ozlijede na radnoj praksi, uključujući povredu prilikom odlaska ili povratka s posla. Roditelji i staratelji prvo moraju potraživati naknadu od svog Medicare osiguranja ili od privatnog fonda za zdravstveno osiguranje, prije nego što ministarstvu predaju zahtjev za pokrivanje svih neplaćenih troškova.
- zaštitu za poslodavce u slučaju da se protiv njih podnese odštetni zahtjev, zbog povrede đaka ili kao nadoknada u slučaju da im đak na radnoj praksi ošteti imovinu. Postoje određeni uslovi.

Ako se đak teže ozlijedi dok učestvuje u odobrenom programu učenja s praktičnom nastavom, ministarstvo će osigurati da đak ne bude u nepovoljnijem položaju u odnosu na nekoga ko na plaćenom radnom mjestu pretrpi istu takvu ozljedu i ko je osiguran u skladu sa Zakonom o radničkoj odšteti (Workers Compensation Act). Zbog toga ministarstvo koristi NSW Zakon o radničkoj odšteti (NSW Workers Compensation Act) kao mjerilo za nadoknadu đacima za troškove liječenja i rehabilitacije. S obzirom da đaci ne dobivaju platu, nadoknada ne uključuje gubitak prihoda. Slično kao i plaćeni radnici, i đaci imaju pravo da u skladu sa običajnim pravom potražuju odštetu, ako se može dokazati da je do povrede došlo zbog nemara poslodavca, ministarstva, ili treće strane.

Ove vrste osiguranja se odnose samo na programe o učenju s praktičnom nastavom koje je odobrila škola, TAFE NSW institut ili P/C RTO za praksu izvan školske ustanove. Odobrenje se upisuje na potvrdi o radnoj praksi đaka (Student Placement Record).

P/C RTO će navesti podatke o svom osiguranju za svakog đaka na radnoj praksi u njihovoj radnoj organizaciji. Ali, škola vašeg sina ili kćerke i dalje snosi odgovornost za zaštitu đaka dok pohađa kurs kojeg privatna ili društvena ustanova po ugovoru RTO (P/C RTO) održava za đake. Škola je u redovnom kontaktu s P/C RTO s kojima organizuje radnu praksu za svoje đake.

5. dio

Kako najbolje možete da pomognete svom djetetu

Prije organizovanja radne prakse, pročitajte informacije o učenju s praktičnom nastavom koje ste dobili od organizatora i posjetite informativno predavanje o tome. Ako vam nešto nije jasno, zamolite za dodatna objašnjenja.

Svog sina ili kćerku podstičite da:

- razgovara o tome šta ga/je interesuje u pogledu izbora zanimanja i željene karijere
- sazna više o karijeri koju želi i o vrstama zanimanja, na primjer – koristite nacionalni veb-sajt s informacijama o izboru karijere (Australian national career information service): www.myfuture.edu.au
- popunite dvije stranice s informacijama o istraživanju radnog mjesta (Workplace Learning Research) u đaćkom dnevniku za radno osposobljavanje (*Employment Related Skills Logbook*)
- porazgovarajte o tome šta namjerava naučiti na toj radnoj praksi i o tome koja bi se pitanja mogla postaviti nadzorniku ili poslodavcu
- raspitajte se šta je sve đaku potrebno da se bolje pripremi za radnu praksu. Na primjer, ako prije početka prakse treba da obavi neke aktivnosti koje organizuje škola ili TAFE NSW institut ili P/C RTO.

Kao roditelj ili staratelj, možete pomoći i time da:

- školi javite ako znate za neko odgovarajuće mjesto za radnu praksu ili koje možete ponuditi
- školu, TAFE NSW institut ili P/C RTO obavijestite ako đak pati od neke onesposobljenosti, bolesti, ako uzima lijekove, ima alergije ili ima nešto što ga ograničava, a što bi škola trebala uzeti u obzir, pogotovo ako bi to moglo uticati na bezbjednost i nadzor đaka na radnom mjestu. Na potvrdi o radnoj praksi đaka postoji dio u kojem možete navesti te informacije, ili ih možete priložiti uz potvrdu. **Ako za vaše dijete, zbog specijalnih potreba, treba da se na radnom mjestu naprave neke prepravke, o tome također treba da obavijestite školu ili TAFE NSW institut.**

Kad se potvrdi mjesto za radnu praksu, pomozite svom sinu ili kćerki da sazna:

- kako da reorganizuje svoje druge aktivnosti, da se može dati prioritet učenju na radu
- šta sve treba od odjeće i drugih stvari za taj posao, na primjer – zatvorena obuća
- početak i kraj radnog vremena (očekuje se da đaci rade

community learning
 career futures
employment related skills
 parents carers partnerships
workplace learning

normalno radno vrijeme za taj posao, ali ne prije 7 ujutro niti poslije 6 popodne, ako je dijete mlađe od 15 godina)

- šta đak treba znati po pitanju prvog dana na poslu (kako da putuje na posao, u koje vrijeme treba stići, kome se treba javiti kad stigne)
- kakva je prehrana na raspolaganju na radnom mjestu, i da li treba ponijeti hranu sa sobom.

Tokom pohađanja radne prakse, podstičite svoje dijete da:

- izvršava sve zadatke ili ispunjava dnevnik o učenju
- smjesta razgovara s imenovanom osobom za kontakt, ako se pojave neki problemi, na primjer – pitanja u vezi bezbjednosti na radu, nezgoda, povreda, štrajk, prijetnje ili maltretiranja.

Podstaknite svog sina ili k erku da s vama razgovara o sljede em:

- kako, iz njihove perspektive, funkcionise ta radna organizacija
- koje se obrazovanje i stručna obuka traži za to radno mjesto/mjesta
- kakvi su radni uslovi i kakva je uloga radničkih sindikata
- kakva je zaštita zdravlja i bezbjednost na radu (occupational health and safety - OH&S)
- kakve obaveze i prava imaju radnici u toj radnoj organizaciji
- šta vaš sin ili kćerka uči o svojim sposobnostima, kvalitetama i željama za budući rad u tom području rada.

Odmah po obavljenoj radnoj praksi, sa svojim sinom ili k erkom porazgovarajte:

- o tome da o izvještaju poslodavca porazgovaraju s vama i sa određenim nastavnicima
- da upišu potrebne informacije u đački dnevnik (*Employment Related Skills Logbook*)
- o tome da preispitaju svoje planove u vezi s izborom karijere i zanimanja kojim se žele baviti u budućnosti, te potrebnom obrazovanju i obuci i opcijama za izbor karijere
- o sticanju i održavanju mreže kontakata s osobama koje upozna na ovom i drugim radnim mjestima, a kojima će se ubuduće moći obratiti za savjet, pomoć i pitanja. Te informacije treba da zapiše, da mu ubuduće budu pri ruci.

6. dio

Važni kontakti

Zahvaljujemo vam što ste posvetili vrijeme da pročitate važne informacije u ovom vodiču. Nadamo se da sada imate dovoljno samopouzdanja i da ste spremni svom djetetu pomoći dok učestvuje u programu radne prakse i da iskoristi tu priliku koju mu pruža škola ili TAFE NSW institut.

Ako imate ikakvih pitanja, obratite se na neki od niže navedenih kontakata:

- koordinatoru za program učenja s praktičnom nastavom (workplace learning program coordinator) u vašoj školi, TAFE NSW institutu ili P/C RTO. To može biti savjetnik za profesionalnu orijentaciju, koordinatorski VET programa ili koordinatorski za prijelaz sa školovanja na rad (School to Work coordinator)
- savjetniku za stručno obrazovanje u odgovarajućem regionalnom uredu NSW Department of Education and Training
- savjetniku na TAFE NSW institutu – TVET na odgovarajućem TAFE NSW institutu
- višem koordinatorski za učenje na radu, stručno obrazovanje (Senior Coordinator Workplace Learning) u Upravi za stručno obrazovanje u školama (Vocational Education in Schools Directorate) na telefonski broj 02 9244 5071.

Poslodavac kod kojeg je ak na praksi:

(ispunjava se nakon što se nađe radno mjesto)

Host business:	
Contact person:	
Telephone:	
Mobile:	
Address:	

© NSW Department of Education and Training (Vocational Education in Schools Directorate) November 2005

All rights reserved. Except under conditions described in the Copyright Act 1968 and subsequent amendments, no part of this publication may be reproduced by any process without permission in writing from the publisher.

This document may be photocopied to support students from NSW government schools or students enrolled in TAFE NSW institutes.

ISBN 0731384458 SCIS 1241375